

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII
AL REPUBLICII MOLDOVA

UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ
ȘI FARMACIE „NICOLAE TESTEMIȚANU”
DIN REPUBLICA MOLDOVA

GHID PENTRU MONITORIZAREA DEZVOLTĂRII COPILULUI (G M D C)

SPRIJIN INDIVIDUALIZAT PENTRU SUSȚINEREA DEZVOLTĂRII
COPILOR DE VÂRSTĂ MICĂ

Programul de formare privind utilizarea Ghidului pentru
Monitorizarea Dezvoltării Copilului este organizat în cadrul proiectului UNICEF,
dezvoltat cu suportul financiar al Reprezentanței Permanente a Japoniei
pe lângă ONU și implementat de Ministerul Sănătății și
IMSP Institutul Mamei și Copilului

Chișinău, 2023

Cuprins

Foaie de titlu a ghidului GMDC	A
Regulile de bază pentru utilizarea ghidului GMDC	B
Monitorizarea dezvoltării copiilor cu vârsta de la 1 la 14 luni	C
Monitorizarea dezvoltării copiilor cu vârsta de la 15 la 42 luni	D
Calculul vârstei copilului în luni	E
Calculul vârstei corectate a copilului născut prematur	E
Calea către o bună dezvoltare a creierului copilului	F
Algoritmi decizionali în baza ghidului GMDC	G
DOMENIILE EVALUATE ȘI <u>RECOMANDĂRI PENTRU PĂRINȚI/ÎNGRIJITORI</u>	
Limbajul expresiv și receptiv	1
Motricitatea grosieră	9
Motricitatea fină	16
Interacțiunea	23
Jocul	29
Deprinderi de autoîngrijire	35

Ghidul pentru Monitorizarea Dezvoltării Copilului (GMDC) a fost tradus și adaptat în cadrul proiectului UNICEF „Rolling out the national training programme on the Guide for Monitoring Child Development (GMCD) for front line professionals” MOL/PCA2023144/PD2023187 (14 august 2023 – 31 ianuarie 2024), dezvoltat cu suportul financiar al Reprezentanței Permanente a Japoniei pe lângă ONU în Republica Moldova.

Programul de formare privind utilizarea ghidului GMDC este implementat de către Ministerul Sănătății și UNICEF Moldova în contextul realizării Planului de acțiuni al MS cu privire la dezvoltarea sistemului de servicii de Intervenție Timpurie la copii pentru anii 2023-2027 – ordinul MS nr. 799 din 28 septembrie 2023 „Cu privire la implementarea Hotărârii Guvernului nr.507/2023”.

Facilitatorii naționali, licențiați de către autoarea ghidului GMDC - Profesoara Ilgi Ertem de la Universitatea din Ankara (Turcia):

1. **Ninel Revenco** – doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, Șefa Departamentului Pediatrie, USMF „Nicolae Testemițanu”
2. **Ala Holban** – doctor în științe medicale, conferențiar universitar, Departamentul Pediatrie, USMF „Nicolae Testemițanu”
3. **Olga Cîrstea** – doctor în științe medicale, conferențiar universitar, Departamentul Pediatrie, USMF „Nicolae Testemițanu”
4. **Adela Horodișteanu-Banuh** – doctor în științe medicale, conferențiar cercetător, Laboratorul Științific Pediatrie, IMSP Institutul Mamei și Copilului
5. **Marina Calac** – medic pediatru, Institutul Național de Intervenție Timpurie în Copilărie
6. **Mariana Jalbă** – medic neurolog pediatru, Institutul Național de Intervenție Timpurie în Copilărie

GHID PENTRU MONITORIZAREA DEZVOLTĂRII COPILULUI (GMDC)

Denumirea instituției medicale:
Numele lucrătorului medical:
Numele copilului:
Numele îngrijitorului:
Date de contact ale familiei:
Alte informații:

Evaluarea 1	Anul	Luna	Ziua
Data evaluării			
Data nașterii			
Vârsta calculată în luni			
Copil prematur: VG* <37 săpt. (40 - VG*)			
Vârsta corectată a prematurului			

*VG - vârsta gestațională

Greutatea la naștere (grame) _____	VG* (săptămâni) _____
Probleme perinatale (dacă există):	
Diagnoze medicale (dacă există):	

*VG - vârsta gestațională

ATENȚIONARE

- ✓ Doar prestatorii de servicii medicale care au fost instruiți de către Formatorii licențiați în GMDC, au permisiunea să folosească ghidul GMDC, inclusiv pentru cercetare.
- ✓ Ghidul GMDC se utilizează pentru monitorizarea și sprijinul universal al dezvoltării copiilor, nu doar pentru identificarea tulburărilor de dezvoltare.
- ✓ Termeni potențial stigmatizanți - „nu reușește”, „retard”, „scor” ș.a., nu vor fi utilizați în cadrul evaluării GMDC.
- ✓ Pentru evaluarea GMDC se utilizează echivalentul vârstei copilului în luni împlinite (ex. 6 luni 30 zile sunt 6 luni, 7 luni și 1 zi înseamnă 7 luni).
- ✓ În cazul copilului născut prematur (înainte de 37 de săptămâni de gestație), în primele 24 luni de viață se calculează vârsta corectată a prematurului: spre exemplu, copilul B. s-a născut la 30 de săptămâni de gestație, iar vârsta actuală, cronologică, este egală cu 9 luni 0 zile. Inițial se calculează numărul de săptămâni câte au lipsit până la termenul de 40 de săptămâni: 40-30 = 10 săptămâni. După care, această diferență va fi tradusă în luni și zile: 10 săptămâni = 2 luni și 14 zile. Ulterior, se calculează vârsta corectată a prematurului prin extragerea din vârsta actuală a diferenței obținute: 9 luni 0 zile - 2 luni 14 zile = 7 luni 14 zile. Vârsta corectată a copilului B. este 7 luni și 2 săptămâni.
- ✓ Dacă vârsta gestațională nu este cunoscută, se utilizează tabelul pentru determinarea acesteia în baza greutății copilului la naștere (pagina E).

SUMARUL FACTORILOR DE RISC PENTRU DEZVOLTAREA COPILULUI ȘI PLANUL DE ACȚIUNI

Factori de risc medical	Factori de risc psihosocial	Consultații/Referiri	Plan de intervenție
☐ Malnutriție	☐ Probleme de sănătate mintală în familie	☐ Spitalizare	☐ Sprijinirea dezvoltării conform ghidului GMDC (p. 1 - 38)
☐ Anemie (Hb<110g/l)	☐ Dificultăți financiare a familiei	☐ Centrul de sănătate	☐ Oferirea recomandărilor privind regimul alimentar optimal
☐ Prematuritate	☐ Maladii cronice/dizabilități la membrii familiei	☐ Centru de Intervenție Timpurie	☐ Aplicarea mecanismului de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului (HG 143/2018)
☐ Greutate mică la naștere	☐ Violență în familie	☐ Testarea auzului	
☐ Boli cronice/genetice:	☐ Separare de părinți	☐ Testarea vederii	
☐ Altele:	☐ Altele:	☐ Altele:	☐ Altele:

Plan de monitorizare a dezvoltării copilului / notițe:

ÎNREGISTRAREA MONITORIZĂRII COPIILOR DIN GRUPURILE 2 - 5 (pagina G)

Evaluarea 2	Anul	Luna	Ziua	Evaluarea 3	Anul	Luna	Ziua	Evaluarea 4	Anul	Luna	Ziua	Evaluarea 5	Anul	Luna	Ziua
Data vizitei				Data vizitei				Data vizitei				Data vizitei			
Data nașterii				Data nașterii				Data nașterii				Data nașterii			
Vârsta calculată în luni				Vârsta calculată în luni				Vârsta calculată în luni				Vârsta calculată în luni			
Copil prematur: VG* <37 săpt. (40 - VG*)				Copil prematur: VG* <37 săpt. (40 - VG*)				Copil prematur: VG* <37 săpt. (40 - VG*)				Copil prematur: VG* <37 săpt. (40 - VG*)			
Vârsta corectată				Vârsta corectată				Vârsta corectată				Vârsta corectată			

*VG - vârsta gestațională

*VG - vârsta gestațională

*VG - vârsta gestațională

*VG - vârsta gestațională

©Prof. Dr. İlgi Ertem. Materialele Ghidului pentru Monitorizarea Dezvoltării Copilului (GMDC). Toate drepturile sunt rezervate.

Poate fi tipărit pentru a fi utilizat în cadrul programelor de instruire GMDC.

GHID PENTRU MONITORIZAREA DEZVOLTĂRII COPILULUI (GMDC) REGULI DE BAZĂ

Stabiliți o relație cu îngrijitorul bazată pe încredere, transparență și parteneriat. Lăudați eforturile și creșteți încrederea îngrijitorilor în forțele proprii, pe toată durata utilizării ghidului GMDC

**Ghidul GMDC va fi utilizat conform regulilor de bază prezentate în această instrucțiune și în cadrul instruirii
Verificați periodic dacă respectați aceste reguli pentru a asigura aplicarea fidelă a acestui instrument de monitorizare a dezvoltării copiilor**

1. Mențineți contactul vizual cu îngrijitorul, demonstrați căldură, acceptare, interes sincer, compasiune.
2. Adresați-vă copilului și membrilor familiei, folosind numele lor (scrieți numele lor pe fișa GMDC pentru a le ține minte).
3. Puneți deoparte stiloul și evitați tot ceea ce împiedică contactul vizual sau comunicarea cu îngrijitorul.
Nu codificați răspunsurile până nu faceți pauză după finalizarea primelor șapte întrebări!
4. Folosiți cuvinte, fraze, expresii pe care îngrijitorul le poate înțelege.
5. Oferiți îngrijitorului posibilitatea de a vă adresa întrebări atât pe parcursul, cât și la sfârșitul evaluării GMDC.
6. Acordați atenție copilului și arătați-i căldură. Observați cum copilul interacționează cu cei din jur și lăudați-l: „Priviți-l, vrea să vă arate atât de multe!”.
7. Încurajați îngrijitorul să ofere jucării pentru a implica copilul: „Am putea să-i dăm ceva cu care să se joace aici, în timp ce noi vorbim?”
8. Întrerupeți conversația dacă copilul devine neliniștit sau plânge. Încurajați îngrijitorul să liniștească copilul și lăudați-l: „Chiar știți cum să îl calmați!”
9. **Nu „testați” copilul și nu-l forțați să demonstreze abilitățile din tabelul GMDC!**

Adresați primele șapte întrebări din tabelul GMDC

10. Utilizați secțiunea introductivă a tabelului GMDC pentru a trezi interesul îngrijitorilor și a forma parteneriat cu familia. Explicați importanța monitorizării și sprijinirii dezvoltării creierului în primii ani ai copilului și a identificării tulburărilor de dezvoltare cât mai precoce.
11. Puneți întrebările deschise numerotate de la 1 la 7 din tabelul GMDC, fără a le schimba ordinea sau conținutul. Adresați întrebări de clarificare corespunzătoare. În cazul în care puneți întrebări de tip „Da/Nu”, cereți exemple din viața de zi cu zi.
12. Dacă îngrijitorul a răspuns afirmativ la întrebarea 1, spuneți că veți reveni la îngrijorările acestuia după ce veți analiza toate domeniile.
13. După fiecare întrebare, ascultați cu atenție și cu interes real. Nu fiți complet tăcuți. Lăudați când este cazul.
14. După întrebarea 7, cereți o pauză: „Vă rog, acordați-mi câteva minute să înregistrez ceea ce mi-ați spus.”

Codificați în tabel rezultatele evaluării GMDC pentru fiecare domeniu în parte (acum luați stiloul)

15. În primul rând, nu vă concentrați pe vârsta copilului. Găsiți toate abilitățile copilului despre care a vorbit îngrijitorul. Marcați cu litera „D” (Da) dacă îngrijitorul vă spune că copilul a atins un reper de dezvoltare, iar litera „N” (Nu) dacă a spus că nu a atins.
Lăsați necompletat la reperatele de dezvoltare ale copilului despre care îngrijitorul nu a vorbit.
16. Găsiți coloana unde TOATE răspunsurile sunt DA și PRIMA coloană cu un răspuns NU. Pentru fiecare domeniu, găsiți ultima coloană (cea mai din dreapta) în care toate reperatele au fost codificate cu litera D (Da). Dacă următoarea coloană are un N (Nu), nu adresați următoarele întrebări.
Dacă următoarea coloană este goală, adresați întrebări, până ajungeți la primul N (Nu).
17. Acum luați în considerare vârsta calculată. Dacă coloana cu TOATE răspunsurile DA este la vârsta calculată a copilului sau la o vârstă mai mare, copilul are o dezvoltare corespunzătoare vârstei în domeniul respectiv - notați rezultatul „Bine”. Dacă coloana cu TOATE răspunsurile DA este la o vârstă mai mică decât cea calculată a copilului, acesta are o „întârziere” și are nevoie de sprijin suplimentar în domeniul respectiv, astfel notați rezultatul „Sprijin suplimentar”.

Adresați întrebările cu numărul 8, 9 și 10 din tabelul GMDC și înregistrați factorii de risc identificați

18. Reveniți la conversație, mulțumiți îngrijitorului pentru informațiile despre copil. Explicați că acum veți întreba despre viața copilului în familie.
Adresați întrebările 8, 9 și 10 exact așa cum este formulat în tabelul GMDC.

19.	Ascultați cu interes real, respect și compasiune. După întrebarea 8, lăudați toate eforturile familiei de a sprijini dezvoltarea copilului lor.
20.	Nu ezitați să adresați întrebarea 9. Întrebați despre depresie, sărăcie, violență, chiar dacă acestea sunt greu de adus în discuție. Ascultați cu compasiune.
21.	Dacă răspunsul la întrebarea 9 este „Da”, adresați întrebarea 10 așa cum este formulat în ghidul GMDC. Lăudați eforturile familiei de a face față dificultăților. Dacă nu au fost identificați factori de risc psihosocial (răspunsul la întrebarea 9 este „Nu”), formulați întrebarea 10 după cum urmează: <i>„Ce v-ar ajuta să faceți față dificultăților, dacă ați avea astfel de situații dificile?”</i> . Spuneți-le că îi puteți ajuta să acceseze și alte servicii comunitare dacă este necesar.
22.	După ce ați finalizat să discutați la întrebarea 10, notați factorii de risc medical și psihosocial, dacă au fost identificați, pe pagina de titlu a ghidului GMDC.
Informați familia cu privire la dezvoltarea copilului (menționați sprijinul individualizat după fiecare domeniu)	
23.	Subliniați punctele forte ale copilului, din ceea ce v-a spus îngrijitorul sau din ce ați observat: <i>„Dragoș este atât de ...(fericit, interesat, curios, încrezător, ș.a.)”</i>
24.	Interpretați rezultatul evaluării GMDC pentru fiecare domeniu. Menționați abilitățile atinse de către copil, lăudându-l: <i>„Acum Nicoleta stă așezată fără sprijin, este minunat, dezvoltarea ei este corespunzătoare vârstei în ceea ce privește mișcările mari (grosiere).”</i>
25.	Subliniați domeniile în care copilul are nevoie de sprijin suplimentar. Dacă îngrijitorul are preocupări în aceste domenii, spuneți-i ca este un bun observator și ca împreună veți putea găsi modalități de a sprijini dezvoltarea copilului: <i>„Ați avut îngrijorări cu privire la jocul lui Ionel, îl cunoașteți atât de bine. Începe să joace „Cucu-bau”, e minunat. Dar are nevoie de sprijin suplimentar în domeniul jocului. Haideți să ne gândim împreună cum putem să-l ajutăm.”</i>
26.	Găsiți numărul paginii din tabelul GMDC la PRIMUL reper cu răspunsul NU. Deschideți ghidul la această pagina, țineți-l așa cum ați învățat la instruire.
27.	Arătați fotografii ale familiilor care sprijină dezvoltarea copiilor pentru a vorbi despre recomandări. Discutați ce acțiuni familia deja le face în mod similar cu cele prezentate în fotografii, ce acțiuni mai pot fi adăugate, de ce, când și în ce mod. Asigurați-vă ca familia nu se simte testată dacă adresați astfel de întrebări.
28.	Folosiți-vă timpul cu înțelepciune, nu copleșiți familia cu informații. Pentru copiii cu o dezvoltare corespunzătoare vârstei în toate domeniile, concentrați-vă pe sprijinirea limbajului și a jocului. Pentru copiii care au nevoie de sprijin suplimentar, concentrați-vă asupra domeniilor care necesită sprijin suplimentar. Pentru copiii de 36 de luni sau mai mari cu TOATE răspunsurile DA în ultima coloană a tabelului GMDC, utilizați numerele paginilor indicate în ultima coloană.
29.	Dacă aceasta este prima evaluare GMDC a copilului, după ce ați folosit ghidul pentru fiecare domeniu, arătați figura de la pagina F - „Calea către o bună dezvoltare a creierului copilului”, care prezintă succint ce este important pentru dezvoltarea timpurie a copilului în general.
30.	Asigurați-vă că înțelegeți situația familiei, prioritățile și speranțele. Gândiți împreună. Nu vă concentrați doar pe ceea ce ar trebui să facă mama. Ajutați cu planificarea modului în care tatăl, frații, familia extinsă, prietenii pot sprijini copilul. Discutați despre activitățile zilnice, acasă, în comunitate, în natură.
Discutați factorii de risc și planificați planul de monitorizare și referire, dacă este necesar (după aceasta reconfirmați cu ajutorul ghidului GMDC)	
31.	Discutați cu îngrijitorii despre factorii de risc. Lăudați-le eforturile. Scopul este de a crește încrederea în rolul de părinte. Referiți la servicii suplimentare.
32.	Colaborați cu îngrijitorii atunci când faceți referiri pentru intervenții, consultații, ș.a.: <i>„Dezvoltarea creierului în primii ani de viață este cea mai rapidă. Să facem tot ce ne stă în putință pentru a ajuta copilul să se dezvolte. Haideți să vedem ce ne-ar putea recomanda specialiștii.”</i>
33.	Întrebați opinia îngrijitorilor privind motivele întârzierilor în dezvoltare a copilului. Explicați motivele posibile, cum ar fi anemia, malnutriția, prematuritatea. Dacă nu cunoașteți motivele, explicați în general. Timpul și răbdarea pot învinge neînțelegerile, negarea, nerespectarea: <i>„Ceea ce vă recomand să faceți acasă este cel mai important, însă haideți să vorbim și despre alte servicii.”</i>
34.	Înainte de a finaliza, întrebați dacă îngrijitorul are întrebări. În timpul întrevederilor repetate „de suport”, întrebați ce a făcut familia de la ultima dvs. vizită pentru a sprijini dezvoltarea copilului și care sunt progresele lui. Întrebați despre noile riscuri. Lăudați toate eforturile. Reevaluați dezvoltarea copilului la necesitate. Pe toată durata monitorizării, consolidați-vă relația ca partener de încredere, furnizor de servicii și resursă importantă a familiei.

GHID PENTRU MONITORIZAREA DEZVOLTĂRII COPILULUI (GMDC)							
ÎNTREBĂRI DESCHISE	vârsta în luni împlinite						rezultatul evaluării
	1 - 2 luni	3 - 4 luni	5 - 6 luni	7 - 8 luni	9 - 11 luni	12 - 14 luni	
Secțiunea introductivă: „Este important de urmărit în continuu starea de sănătate, creșterea și dezvoltarea psihomotorie a [numele copilului], deoarece creierul copiilor se dezvoltă cel mai rapid în primii ani și este esențial să vedem dacă există domenii de dezvoltare, care necesită sprijin suplimentar. Părinții și îngrijitorii cunosc cel mai bine copilul. Să vorbim în minutele ce urmează despre cum [numele copilului] învață să vorbească, să înțeleagă, să se miște, să folosească mâinile și degetele, să interacționeze cu oamenii, să se joace, aude și vede”. 1. Preocupările îngrijitorului: „Ași dori mai întâi să vă întreb dacă vă îngrijorează ceva cu privire la dezvoltarea [numele copilului] în oricare dintre aceste domenii?” ☐ Nu ☐ Da preocupările îngrijitorului Ascultați care sunt preocupările îngrijitorului și spuneți-i că le veți discuta după ce veți primi informații cu privire la toate domeniile de dezvoltare. „Acum vă voi întreba cum se dezvoltă [numele copilului] în fiecare din aceste domenii. Vă rog să-mi dați exemple din viața de zi cu zi.”							
2. Limbajul expresiv: „În ce mod [numele copilului] vă atenționează că vrea ceva? Ce sunete, gesturi, cuvinte folosește?”	☐ Se relaxează când este ținut în brațe ☐ Emite sunete diferite când este bucurios, iritat, infometat 2	☐ Pronunță unele vocale („aa, uu”) 2	☐ Râde cu voce tare 3, 4	☐ Pronunță combinații de vocale cu consoane („ga, de”) ☐ Folosește gesturi (clatină din cap în semn de protest, ridică mânuțele pentru a fi luat în brațe) 3, 4	☐ Pronunță repetitiv silabe („da-da”) 3, 4	☐ Spune primul cuvânt cu semnificație ☐ Folosește brațul sau mâna pentru a arăta spre oameni sau obiecte 3, 4	
3. Limbajul receptiv: „Cum copilul vă arată că înțelege când îi vorbiți? De exemplu, ce face când îi spuneți: „Unde-i tăticu? Unde-i mingea? Vino aici!”	☐ Reacționează când i se vorbește, încetinește mișcările, ascultă, este implicat(ă) ☐ Privește fața îngrijitorului, atunci când acesta îi vorbește 2	☐ Răspunde emițând sunete atunci când îngrijitorii vorbesc 2	☼ Copilul ar trebui să fi atins reperul din coloana anterioară		☐ Înțelege numele unor persoane cunoscute („mami, tati, soră”) 3, 4	☐ Înțelege verbe/cuvinte de acțiune („vino”, „ia”, „oprește-te”) ☐ Înțelege numele obiectelor (minge, jucărie) 3, 4	
4a. Mișcările mari (grosiere): „Povestiți despre mișcările copilului, de exemplu cum [numele copilului] ridică capul și-l ține ridicat, stă în șezut, merge.”	☐ Ridică capul când stă culcat pe burtă ☐ Întoarce capul (fiind culcat pe burtă) ☐ Mișcă în mod egal ambele brațe și picioare 10	☐ Își ține capul ferm și drept 10	☐ Fiind în decubit ventral, susține bine capul (90°), sprijinindu-se pe brațele extinse ☐ Stă în șezut cu sprijin ☐ Stând sprijinit, își îndreaptă picioarele și se împinge cu călcăiele de suprafața de sprijin 11, 12	☐ Se rostogolește de pe abdomen pe spate și de pe spate pe abdomen 11, 12	☐ Stă în șezut nesprrijinit 11, 12	☐ Se trage în sus pentru a se ridica în picioare, ținându-se de obiecte ☐ Stă singur(ă) în picioare câteva clipe ☐ Face pași, ținându-se de obiecte 13	
4b. Mișcările fine: „Cum copilul își folosește mâinile și degetele, de exemplu pentru a ține obiecte?”	☐ Ține pumniișorii desfăcuți perioade scurte de timp 17	☐ Aduce ambele mâini în față (la linia mediană) 17	☐ Ține pumniișorii desfăcuți majoritatea timpului ☐ Întinde mâinile spre obiecte ☐ Ține, mănuieste jucării/obiecte (nu reflector) 18	☐ Trece obiectele dintr-o mână în alta, folosind degetele și palma 19	☐ Ridică obiecte mici (cum ar fi bucăți de mâncare) apucând ca „în clește” (cu degetul mare și cel arătător) ajutat de alte degete 19	☐ Ridica obiectele mici, formând pensa „police - index” 20-22	
5. Interacțiunea: „Cum [numele copilului] interacționează cu oamenii pe care îi cunoaște? Cum își manifestă interesul pentru ei? Ce face pentru a le atrage atenția? Cum stabilește contactul vizual? După ce îngrijitorul răspunde, întrebați: „Cum copilul interacționează cu străinii? Cum arată că înțelege că sunt străini?”	☐ Privește, urmărește fețele ☐ Zâmbește îngrijitorului ca răspuns la intențiile jucăușe ale acestuia 24-26	☐ Menține contact vizual prelungit, semnificativ 24-26	☐ Manifestă dorința de a interacționa cu oamenii privind, zâmbind, atingând, vocalizând ☐ Arată preferința și faptul că recunoaște îngrijitorii, atingându-i, zâmbind, privindu-le fețele 24-26	☐ Reacționează când îngrijitorul pleacă, se relaxează când acesta revine 27-28	☐ Arată într-un anumit mod faptul că înțelege că o persoană este străină - se poate îndepărta de străini demonstrând anxietate, prudență, timiditate, frică sau poate să-l privească îndelungat 27-28	☐ Caută în mod spontan să împărtășească bucuria și interesul cu ceilalți (îmbrățișează îngrijitorul, îl sărută, cercetează împreună jucăria sau obiectul interesant) 27-28	
6. Jocul: „Povestiți-mi cum [numele copilului] se joacă. Cum se joacă cu oamenii, obiecte sau jucării?” Dacă este necesar, întrebați: „Ce fel de jucării are? Cum se joacă cu ele?”	☐ Reacționează atunci când este abordat jucăuș de către îngrijitori (mișcă membrele) 30	☐ Emite sunete ca răspuns la joc 30	☐ Apucă jucăriile/obiectele cu interes (nu reflector) ☐ Aduce jucăriile/obiectele la gură ☐ Își examinează propriile mâini 30	☐ Răspunde la jocuri interactive precum „cucu-bau” ☐ Aruncă, lovește jucăriile/obiectele ☐ Scutură jucăriile/obiectele în joc 31-34	☐ Caută jucăriile/obiectele care dispar ☐ Inspectează jucăriile/obiectele cu curiozitate, se uită la unele detalii ☐ Imită gesturi în timpul jocului (bate din palme, face grimase) 31-34	☐ Inițiază jocul „cucu-bau” ☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	
7. Deprinderi de autoîngrijire. „Ce face copilul singur, de exemplu, mănâncă?”	☼ Este posibil ca copiii din această categorie de vârstă să nu atingă reperele privind autoîngrijirea					☐ Mănâncă singur, folosind degetele (înțelege că este mâncare) 36	

8. Îngrijire protectoare: „Vă mulțumesc că mi-ați povestit despre dezvoltarea copilului, îl cunoașteți atât de bine. Acum să vorbim despre viața de zi cu zi. Ce faceți Dvs. și alți membri ai familiei pentru a ajuta [numele copilului] să se dezvolte, să învețe, să comunice?” Ascultați ce vă spune îngrijitorul. Încurajați dezvoltarea subiectului, întrebând: „Ce activități fac cu copilul alți membri ai familiei și prietenii?” Susțineți îngrijitorii recunoscând și laudând toate eforturile lor. Dacă este cazul, oferiți idei din ghidul GMDC.

9. Factori de risc pentru dezvoltare: „Uneori, îngrijitorii se pot simți copleșiți de griji, stresați sau deprimați, pot exista probleme financiare sau de sănătate în familie. În aceste condiții poate fi dificil de susținut dezvoltarea copilului. Se confruntă familia Dvs. cu așa dificultăți?” Ascultați cu empatie și identificați factorii de risc psihosociali.

10. Planificarea intervențiilor și a monitorizării ulterioare: „Cum vă gândiți să sprijiniți dezvoltarea [numele copilului] în pofida acestor dificultăți? La această vârstă fragedă, când dezvoltarea este atât de importantă, ce ați putea face personal, membrii familiei, prietenii și comunitatea pentru a sprijini dezvoltarea copilului?” Susțineți eforturile îngrijitorilor. Dacă îngrijitorii nu au idei sau planuri, spuneți-le că doriți să le oferiți câteva recomandări. Utilizați ghidul GMDC pentru a oferi sfaturi de sprijin a dezvoltării și planificarea monitorizării ulterioare împreună cu îngrijitorul.

GHID PENTRU MONITORIZAREA DEZVOLTĂRII COPILULUI (GMDC)

ÎNTREBĂRI DESCHISE	vârsta în luni împlinite						rezultatul evaluării
	15 - 17 luni	18 - 21 luni	22 - 25 luni	26 - 29 luni	30 - 35 luni	36 - 42 luni	
Secțiunea introductivă: „Este important de urmărit în continuu starea de sănătate, creșterea și dezvoltarea psihomotorie a [numele copilului], deoarece creierul copiilor se dezvoltă cel mai rapid în primii ani și este esențial să vedem dacă există domenii de dezvoltare, care necesită sprijin suplimentar. Părinții și îngrijitorii cunosc cel mai bine copilul. Să vorbim în minutele ce urmează despre cum [numele copilului] învață să vorbească, să înțeleagă, să se miște, să folosească mâinile și degetele, să interacționeze cu oamenii, să se joace, aude și vede”. 1. Preocupările îngrijitorului: „Ași dori mai întâi să vă întreb dacă vă îngrijorează ceva cu privire la dezvoltarea [numele copilului] în oricare dintre aceste domenii?” ☐ Nu ☐ Da <i>preocupările îngrijitorului</i> <i>Ascultați care sunt preocupările îngrijitorului și spuneți-i că le veți discuta după ce veți primi informații cu privire la toate domeniile de dezvoltare.</i> „Acum vă voi întreba cum se dezvoltă [numele copilului] în fiecare din aceste domenii. Vă rog să-mi dați exemple din viața de zi cu zi.”							
2. Limbajul expresiv: „În ce mod [numele copilului] vă atenționează că vrea ceva? Ce sunete, gesturi, cuvinte folosește?” Dacă copilul folosește cuvinte: „Ce cuvinte folosește? Dar propoziții?”	☐ Folosește cel puțin 2 cuvinte cu semnificație 5, 6		☐ Folosește 6 cuvinte cu semnificație ☐ Folosește combinații de cuvinte și gesturi pentru a comunica ce dorește 5, 6		☐ Folosește propoziții cu două cuvinte precum „dă apă”, „mamă măr” 5, 6		☐ Folosește propoziții cu 3 cuvinte pentru a comunica ☐ Folosește pronume: eu, mie, tu ☐ Îngrijitorii înțeleg cea mai mare parte a comunicării copilului 7, 8
	☐ Folosește degetul arătător pentru a arăta ce dorește 5, 6	☐ Îngrijitorii înțeleg parțial comunicarea copilului 5, 6	☐ Străinii înțeleg parțial comunicarea copilului 5, 6				
3. Limbajul receptiv: „Cum copilul vă arată că înțelege când îi vorbiți? Ce face când îi spuneți: „Unde-i tăticu? Unde-i mingea? Vino aici!” Dacă copilul înțelege comenzile: „Ce face când îi spuneți: Fă din mână la revedere! Adu-mi pantofii tăi!”	☐ Face semnul „pa” cu mâna sau folosește alt gest comun ca răspuns la comandă 5, 6	☐ Înțelege o comandă simplă (adu papucii) 5, 6	☐ Înțelege mai multe comenzi simple 5, 6	☐ Răspunde la întrebări simple precum „Mami este acasă?” -> „da” sau „nu” ☐ Cunoaște numele a mai mult de trei obiecte ☐ Ascultă istorioare scurte sau evenimente, povestite de îngrijitor 5, 6	☐ Cunoaște cel puțin 3 prepoziții: în (în cutie), pe (pe masă), sub (sub scaun) 7, 8	☐ Înțelege comenzi din două sarcini („mergi la bucatărie și adă-mi farfuria ta”, „mergi în odaia ta și adă mingea”) 7, 8	
4a. Mișcările mari (grosiere): „Povestiți despre mișcările copilului, de exemplu cum [numele copilului] ridică capul și-l ține ridicat, stă în șezut, merge.”	☐ Merge singur(ă) 14	☐ Lovește mingea sau alte obiecte cu piciorul 15	☒ Copilul ar trebui să fi atins reperul din coloana anterioară				
4b. Mișcările fine: „Cum copilul își folosește mâinile și degetele, de exemplu pentru a ține obiecte?” Dacă poate să deseneze: „Cum ține creionul?”	☐ Ține în orice fel un creion sau un băț și mângălește pe hârtie sau pe pământ/podea 20-22	☒ Copilul ar trebui să fi atins reperul din coloana anterioară				☐ Ține cu degetele creionul sau bățul și desenează 20-22	
5. Interacțiunea: „Cum [numele copilului] interacționează cu oamenii pe care îi cunoaște? Cum își manifestă interesul pentru ei? Ce face pentru a le atrage atenția? Cum stabilește contactul vizual? După ce îngrijitorul răspunde, întrebați: „Cum copilul interacționează cu străinii? Cum arată că înțelege că sunt străini?”	☐ Imită comportamentele celorlalți (face din mână, mângălește, spală mâinile, aranjează hainele în imitație) 27-28	☐ Inițiază interacțiuni specifice cu oamenii: menține interacțiuni și arată preferința pentru adulții care îl îngrijesc și cu care este obișnuit prin expresii faciale, gesturi (zâmbește, urmărește cu privirea, etc.) și mișcări corporale pentru a iniția interacțiuni sociale (atinge ușor cu palma pentru a atrage atenția, întinde mâinile pentru a fi luat în brațe); manifestă teama de separare prin plâns (când nu vede adulții cu care este obișnuit sau în prezența străinilor). 27-28		☒ Copilul ar trebui să fi atins reperul din coloana anterioară		☐ Vorbește despre oamenii preferați/prietenii când nu sunt alături („Unde este bunicul?”) 27-28	
6. Jocul: „Povestiți-mi cum [numele copilului] se joacă. Cum se joacă cu oamenii, obiecte sau jucării?” Dacă este necesar, întrebați: „Ce fel de jucării are? Cum se joacă cu ele?”	☐ Cercetează cum funcționează jucăriile/obiectele (ex. cum se mișcă roțile, sună clopoțelul, se aprind luminițele) 31-34	☐ Se joacă în joc simbolic simplu (hrănirea cuiva sau a păpușii, conducerea mașinii, călărire) 31-34	☐ Îi implica pe alții în joc 31-34		☒ Copilul ar trebui să fi atins reperul din coloana anterioară	☐ Se joacă singur sau cu alții în jocuri simbolice complexe (gătirea unei mese și hrănirea păpușilor; conducerea mașinii și alimentarea cu benzină) 31-34	
7. Deprinderi de autoîngrijire. „Ce face copilul singur, de exemplu, mănâncă, se îmbracă, merge la toaletă?”	☒ Copilul ar trebui să fi atins reperul din coloana anterioară până la 14 luni			☐ Folosește o singură ustensilă pentru a mânca ☐ Bea din ceașcă 37	☐ Scoate o haină de pe sine ☐ Se spală pe mâini cu ajutorul unei persoane 37	☐ Merge la toaletă în timpul zilei ☐ Se spală pe dinți cu ajutorul unei persoane 38	

8. Îngrijire protectoare: „Vă mulțumesc că mi-ați povestit despre dezvoltarea copilului, îl cunoașteți atât de bine. Acum să vorbim despre viața de zi cu zi. Ce faceți Dvs. și alți membri ai familiei pentru a ajuta [numele copilului] să se dezvolte, să învețe, să comunice?” Ascultați ce vă spune îngrijitorul. Încurajați dezvoltarea subiectului, întrebând: „Ce activități fac cu copilul alți membri ai familiei și prietenii?” Susțineți îngrijitorii recunoscând și lăudând toate eforturile lor. Dacă este cazul, oferiți idei din ghidul GMDC.

9. Factori de risc pentru dezvoltare: „Uneori, îngrijitorii se pot simți copleșiți de griji, stresați sau deprimați, pot exista probleme financiare sau de sănătate în familie. În aceste condiții poate fi dificil de susținut dezvoltarea copilului. Se confruntă familia Dvs. cu așa dificultăți?” Ascultați cu empatie și identificați factorii de risc psihosocial.

10. Planificarea intervențiilor și a monitorizării ulterioare: „Cum vă gândiți să sprijiniți dezvoltarea [numele copilului] în pofida acestor dificultăți? La această vârstă fragedă, când dezvoltarea este atât de importantă, ce ați putea face personal, membrii familiei, prietenii și comunitatea pentru a sprijini dezvoltarea copilului?” Susțineți eforturile îngrijitorilor. Dacă îngrijitorii nu au idei sau planuri, spuneți-le că doriți să le oferiți câteva recomandări. Utilizați ghidul GMDC pentru a oferi sfaturi de sprijin a dezvoltării și planificarea monitorizării ulterioare împreună cu îngrijitorul

CALCULUL VÂRSTEI COPILULUI ÎN LUNI

CALCULUL VÂRSTEI CORECTATE A COPILULUI NĂSCUT PREMATUR

	Anul	Luna	Ziua
Data evaluării			
Data nașterii			
Vârsta calculată în luni			
Copil prematur: VG* <37 săpt. (40 – VG*)			
Vârsta corectată a prematurului			

*VG – vârsta gestațională

Pentru evaluarea GMDC se utilizează echivalentul vârstei copilului în luni împlinite: 6 luni 30 zile sunt 6 luni, 7 luni și 1 zi înseamnă 7 luni.

În cazul copilului născut prematur (înainte de 37 de săptămâni de gestație), în primele 24 luni de viață se calculează vârsta corectată a prematurului:

Exempu: Copilul B. s-a născut la 30 de săptămâni de gestație, iar vârsta actuală, cronologică, este egală cu 9 luni 0 zile. Inițial se calculează numărul de săptămâni câte au lipsit până la termenul de 40 de săptămâni: $40 - 30 = 10$ săptămâni.

După care, această diferență va fi tradusă în luni și zile:
10 săptămâni = 2 luni și 14 zile.

Ulterior, se calculează vârsta corectată a prematurului prin extragerea din vârsta actuală a diferenței obținute:

9 luni 0 zile - 2 luni 14 zile = 7 luni 14 zile (2 săptămâni).

Vârsta corectată a copilului B. este 7 luni și 2 săptămâni.

Dacă vârsta gestațională nu este cunoscută, se utilizează tabelul pentru determinarea acesteia în baza greutății copilului la naștere (vezi tabelul alăturat)

Vârsta gestațională (VG)	Greutatea la naștere	
	FETIȚE	BĂIEȚI
≤26	<800	<850
27	800-999	850-1099
28	1000-1149	1100-1199
29	1150-1299	1200-1399
30	1300-1499	1400-1599
31	1500-1699	1600-1799
32	1700-1899	1800-1999
33	1900-2099	2000-2249
34	2100-2399	2250-2499
35	2400-2599	2500-2699
36	2600-2849	2700-2999
≥37	≥2850	≥3000

Fenton, T. R., Kim, J. H. A systemic review and meta-analysis to revise the Fenton growth chart for preterm infants. *BMC Pediatr* 13, 59 (2013).

CALEA CĂTRE O BUNĂ DEZVOLTARE A CREIERULUI COPILULUI

1

**ACEASTĂ CALE
ÎNCEPE CU MULTĂ
DRAGOSTE!**

Copiii se dezvoltă cel
mai bine într-un mediu
afectuos, de încredere,
înțelegător și liniștit

2

**ÎNȚELEGEREA
NECESITĂȚILOR
COPILULUI DE CĂTRE
MEMBRII FAMILIEI**

Conectarea cu copilul
începe prin observarea
și analizarea lucrurilor
care îi plac, îi stârnesc
curiozitatea și de care
copilul are nevoie

3

**OFERIREA COPILULUI
A ROLULUI DE LIDER**

Atunci când copiii
sunt lăsați să conducă
în discuție sau în timpul
jocului, ei se simt
implicați și încurajați.
Îngrijitorii care urmează
exemplul copilului,
ajung să cunoască un
milion de activități!

4

**UMPLEREA RUTINEI
ZILNICE CU MOMENTE
DISTRACTIVE ȘI
RELAXANTE**

Copiii învață atunci
când petrec timpul
cu adulții, frații,
semenii săi. Clipele cu
îmbrățișări, mâncatul,
baia, gătitul, curățenia,
realizarea sarcinilor
împreună în comunitate
sau în natură, toate
acestea îi ajută pe
copii să se dezvolte!

5

**EXPLORAREA
OBIECTELOR CASNICE,
A NATURII, ARTEI,
MUZICII!**

Prin experimentare,
gândire, soluționarea
problemelor cu diverse
obiecte în condiții
de siguranță acasă
și în natură, copiii își
dezvoltă abilitățile
de viață. Muzica,
cântecele, imaginile,
desenul și cărțile îi
ajută pe copii să învețe!

Algoritmi decizionali în baza Ghidului pentru Monitorizarea Dezvoltării Copilului

GRUPURI	REZULTATUL EVALUĂRII GMDC	ACȚIUNI DE URMAT	PERIODICITATEA EVALUĂRII GMDC intervale minime recomandate; poate fi necesară evaluare mai frecventă	REFERIRI ÎNTOTDEAUNA discutați cu familiile înainte de a face o referire la specialist. Discutați cu supervisorii dacă este posibil.
GRUPUL 1	COPILUL NU ARE TULBURARE DE DEZVOLTARE PE DOMENII, LIPESC FACTORII DE RISC MEDICAL ȘI PSIHOSOCIAL	Se recomandă: monitorizare și sprijinirea dezvoltării conform ghidului GMDC	Evaluarea inițială GMDC: monitorizare + sprijin Evaluarea a 2a GMDC peste 3 luni : monitorizare + sprijin Dacă la evaluarea a 2a copilul nu este supus niciunui risc, nu este înregistrată nicio întârziere, se recomandă doar monitorizare + sprijin: - la fiecare 3 luni la vârsta copilului de la 0 la 24 luni - la fiecare 6 luni la vârsta copilului de la 25 la 42 luni	Nu este necesară referirea copilului pentru consult adăugător
GRUPUL 2	COPILUL NU ARE TULBURARE DE DEZVOLTARE PE DOMENII, DAR SUNT PREZENȚI FACTORI DE RISC MEDICAL: - malnutriție - anemie - greutate mică la naștere (sub 2500 g) - maladie cronică, fiind necesară asistență medicală și/sau reabilitare (ex: boli cardiace, renale, pierderea auzului sau vederii, ș.a.)	Se recomandă: - program de recuperare pentru maladia suportată - monitorizare și sprijinirea dezvoltării conform ghidului GMDC	Evaluare GMDC cel puțin o dată pe lună: 1. Evaluarea inițială GMDC: monitorizare + sfaturi de sprijin 2. Evaluarea a 2a GMDC: sfaturi de sprijin 3. Evaluarea a 3a GMDC: monitorizare + sfaturi de sprijin 4. Evaluarea a 4a GMDC: sfaturi de sprijin 5. Evaluarea a 5a GMDC: monitorizare + sfaturi de sprijin La evaluarea a 5a , determinați din nou GRUPUL în care se încadrează copilul: - dacă copilul a fost supus anterior unui factor de risc și/sau a manifestat o întârziere în dezvoltare, iar la evaluarea a 5a GMDC acesta se dezvoltă conform calendarului și nu este supus niciunui factor de risc (se încadrează la moment în Grupul 1), atunci copilul necesită doar monitorizare + sprijin la intervale de trei luni; - dacă copilul este supus în continuare unui risc și/sau manifestă întârziere în dezvoltare (se încadrează la moment în Grupurile 2, 3, 4 sau 5), atunci copilul necesită monitorizare + sprijin lunar.	Malnutriție: referiți copilul la medicul de familie și/sau pediatru dacă copilul nu câștigă în greutate sau continuă să piardă în greutate după o lună de intervenție. Anemie: dacă Hb <70 g/l, copilul trebuie spitalizat; dacă nivelul Hb este 70–100 g/l după o lună de administrare a suplimentelor cu fier, referiți copilul la pediatru. Boli cronice: referiți copilul la medicul de familie/pediatru/specialist dacă copilul încă nu este monitorizat. Referiți imediat dacă sunteți îngrijorați cu privire la probleme de auz sau vedere, sau altă afecțiune medicală.
GRUPUL 3	COPILUL NU ARE TULBURARE DE DEZVOLTARE PE DOMENII, DAR SUNT PREZENȚI FACTORI DE RISC PSIHOSOCIAL: - sprijin insuficient pentru dezvoltare (familia nu este capabilă să sprijine dezvoltarea copilului) - depresie sau alte probleme de sănătate mintală la îngrijitori - familie în dificultate (sărăcie extremă, dizabilitate, violență în familie, abuz de substanțe) - neglijarea și/sau abuzul copilului	Se recomandă: - abordarea riscurilor psihosociale - monitorizare și sprijinirea dezvoltării conform ghidului GMDC	La evaluarea a 5a , determinați din nou GRUPUL în care se încadrează copilul: - dacă copilul a fost supus anterior unui factor de risc și/sau a manifestat o întârziere în dezvoltare, iar la evaluarea a 5a GMDC acesta se dezvoltă conform calendarului și nu este supus niciunui factor de risc (se încadrează la moment în Grupul 1), atunci copilul necesită doar monitorizare + sprijin la intervale de trei luni; - dacă copilul este supus în continuare unui risc și/sau manifestă întârziere în dezvoltare (se încadrează la moment în Grupurile 2, 3, 4 sau 5), atunci copilul necesită monitorizare + sprijin lunar.	- sprijin insuficient pentru dezvoltare: monitorizare + sprijin cu aplicarea GMDC Pentru condițiile de mai jos, se recomandă monitorizare + sprijinul dezvoltării cu aplicarea GMDC, consultați supervisorul, referiți atunci când este necesar și posibil și atunci când îngrijitorul solicită referire: - îngrijitorii sunt deprimați: referiți la servicii locale de sănătate mintală - sărăcie extremă: referiți la servicii sociale - boli cronice în familie: referiți la medicul de familie - violență în familie, abuz de substanțe: referiți la servicii comunitare - neglijarea și/sau abuzul copilului: referiți la servicii comunitare
GRUPUL 4	COPILUL ARE ÎNTÂRZIERE ÎN DEZVOLTARE ȘI NECESITĂ SPRIJIN SUPPLEMENTAR ÎN UNUL SAU MAI MULTE DOMENII GMDC*	Se recomandă: - monitorizare și sprijinirea dezvoltării copilului pe domeniile cu întârziere - sprijinirea dezvoltării generale	La evaluarea a 10a GMDC determinați din nou Grupul în care se încadrează copilul și repetați aceiași pași.	Referiți la un centru de Intervenție Timpurie dacă dezvoltarea copilului nu înregistrează progrese în niciun domeniu după două luni de intervenție GMDC (evaluarea 3).
GRUPUL 5	COPILUL ARE ÎNTÂRZIERE ÎN DEZVOLTARE ȘI NECESITĂ SPRIJIN SUPPLEMENTAR ÎN UNUL SAU MAI MULTE DOMENII GMDC* ȘI EXISTĂ FACTORI DE RISC MEDICAL ȘI/SAU PSIHOSOCIAL	Se recomandă: - monitorizare și sprijinirea dezvoltării copilului pe domeniile cu întârzieri - sprijinirea dezvoltării generale - abordarea riscurilor		Referiți ca și pentru Grupul 4. De asemenea, referiți ca și pentru Grupul 2 sau Grupul 3 în funcție de factorii de risc.

Note explicative:

MONITORIZARE – evaluarea dezvoltării cu aplicarea GMDC

SPRIJINIREA DEZVOLTĂRII – oferiți recomandări individualizate pentru a sprijini dezvoltarea copilului cu aplicarea ghidului GMDC

Boală cronică: afecțiune de lungă durată a copilului, care necesită administrarea de medicamente sau îngrijiri medicale (de exemplu, boli cardiace, renale, etc.).

Sprijin insuficient pentru dezvoltare: ca răspuns la întrebarea 8 din GMCD, îngrijitorul spune că nu poate sprijini dezvoltarea din orice motiv sau lucrătorul medical observă că nu există suficient sprijin la domiciliu pentru dezvoltarea copilului:

- dacă copilul întârzie în dezvoltare DOAR în domeniile „Auto-ajutorare” și „Jocul”, oferiți sprijin cu ajutorul ghidului GMDC, nu referiți;
- dacă copilul nu face progrese în două luni, consultați cu supervisorul dvs.

Limbaajul expresiv și receptiv

1

2

COLOANA 1	COLOANA 2
1-2 LUNI	3-4 LUNI
☐ Se relaxează când este ținut în brațe ☐ Emite sunete diferite când este bucuros, iritat, înfometat 2	☐ Emite vocalele („aa”, „uu”) 2
☐ Devine alert când i se vorbește, încetinește mișcările, ascultă, ia aminte ☐ Demonstrează că ascultă prin faptul că privește fața îngrijitorului, atunci când acesta îi vorbește 2	☐ Răspunde emițând sunete atunci când îngrijitorii vorbesc 2

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul limbajului expresiv și receptiv.

1. Ajutați-l să comunice, observați cum folosește sunetele, expresiile faciale și gesturile.
2. Vorbiți cu el cu o voce blândă și plină de afecțiune. Stați în fața lui la o distanță de un antebraț (bebelușii ar putea să nu reacționeze dacă sunteți prea aproape sau dacă fața și vocea dvs. nu sunt blânde). Priviți-l în ochi.
3. Repetați sau copiați cu blândețe sunetele și expresiile lui faciale. Așteptați să vă răspundă. Inițiați o „conversație”, de exemplu prin copierea sunetelor, scoaterea limbii, zâmbet sau râs.

1-2

3

COLOANA 3	COLOANA 4
5-6 LUNI	7-8 LUNI
☐ Râde cu voce tare 3, 4	☐ Emite sunete vocale-consoane („ga”, „de”) ☐ Folosește gesturi (clatină din cap în semn de protest, ridică mânuțele pentru a fi luat în brațe) 3, 4
 Copilul ar trebui să fi atins reperul din coloana anterioară	

COLOANA 5	COLOANA 6
9-11 LUNI	12-14 LUNI
☐ Repetă silabe („da-da”) 3, 4	☐ Spune un singur cuvânt semnificativ ☐ Folosește mâna pentru a arăta spre oameni sau obiecte 3, 4
☐ Înțelege numele unor persoane cunoscute (mami, tati, soră) 3, 4	☐ Înțelege verbe/cuvinte de acțiune („vino”, „ia”, „stai”) ☐ Înțelege denumirile obiectelor (minge, jucărie) 3, 4

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul limbajului expresiv și receptiv.

1. Ajutați copilul să comunice, observați cum folosește sunetele, expresiile faciale, gesturile și mai târziu cuvintele.
2. Vorbiți-i copilului cu o voce blândă și plină de afecțiune. Stați în fața lui la o distanță de un antebraț (bebelușii ar putea să nu reacționeze dacă sunteți prea aproape sau dacă fața și vocea dvs. nu sunt blânde). Priviți-l în ochi.
3. Repetați sau copiați cu blândețe sunetele și expresiile lui faciale. Așteptați să vă răspundă. Inițiați o „conversație”, de exemplu prin copierea sunetelor, scoaterea limbii, zâmbet sau râs.

Continuare pe pagina următoare

1

2-3

COLOANA 7	COLOANA 8
15-17 LUNI	18-21 LUNI
☐ Folosește cel puțin 2 cuvinte semnificative 5, 6	
☐ Folosește degetul arătător pentru indicații 5, 6	☐ Îngrijitorii înțeleg o parte din comunicarea copilului 5, 6
☐ Face semnul „pa” cu mâna sau folosește alt gest comun ca răspuns la comandă 5, 6	☐ Înțelege o comandă simplă (<i>adu papucii</i>) 5, 6

COLOANA 5	COLOANA 6
22-25 LUNI	26-29 LUNI
☐ Folosește 6 cuvinte semnificative ☐ Folosește combinații de cuvinte și gesturi pentru a-și comunica dorințele 5, 6	☐ Folosește propoziții din două cuvinte precum „dă apă”, „mamă măr” 5, 6
☐ Străinii înțeleg o parte din comunicarea copilului 5, 6	
☐ Înțelege mai mult decât o comandă simplă 5, 6	☐ Răspunde la întrebări simple precum „Mami este acasă? → „da” sau „nu” ☐ Înțelege numele a mai mult de trei obiecte ☐ Ascultă povești scurte, când îngrijitorii povestesc un eveniment 5, 6

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul limbajului expresiv și receptiv.

1. Ajutați-l să comunice, observați cum folosește sunetele, expresiile faciale, gesturile și cuvintele.
2. Observați-i interesele, ce vrea să arate și să spună, cuvintele pe care le folosește și cum construiește propoziții.
3. Ajutați-l să învețe mai multe cuvinte. Purtați conversații lungi, spuneți-i povești, fredonați-i cântece, descrieți-i evenimente, cărți cu imagini sau albumele de familie.

Continuare pe pagina următoare

4-5

4-5

COLOANA 7	COLOANA 8
15-17 LUNI	18-21 LUNI
☐ Folosește cel puțin 2 cuvinte semnificative 5, 6	
☐ Folosește degetul arătător pentru indicații 5, 6	☐ Îngrijitorii înțeleg o parte din comunicarea copilului 5, 6
☐ Face semnul „pa” cu mâna sau folosește alt gest comun ca răspuns la comandă 5, 6	☐ Înțelege o comandă simplă (<i>adu papucii</i>) 5, 6

COLOANA 5	COLOANA 6
22-25 LUNI	26-29 LUNI
☐ Folosește 6 cuvinte semnificative ☐ Folosește combinații de cuvinte și gesturi pentru a-și comunica dorințele 5, 6	☐ Folosește propoziții cu două cuvinte precum „dă apă”, „mamă măr” 5, 6
☐ Străinii înțeleg o parte din comunicarea copilului 5, 6	
☐ Înțelege mai mult decât o comandă simplă 5, 6	☐ Răspunde la întrebări simple precum „Mami este acasă? → „da” sau „nu” ☐ Înțelege numele a mai mult de trei obiecte ☐ Ascultă povești scurte, când îngrijitorii povestesc un eveniment 5, 6

Recomandări

- Puneți-i copilului întrebări simple și încurajați-l să vă pună și el întrebări.
- Încurajați-l să urmeze comenzi simple. De exemplu: „Adu-ți pantofii, vom ieși afară să ne jucăm.”

COLOANA 11	COLOANA 12
30-35 LUNI	36-42 LUNI
☐ Folosește propoziții din 3 cuvinte pentru a comunica ☐ Folosește pronume (eu, mie, tu) ☐ Îngrijitorii înțeleg cea mai mare parte a comunicării copilului 7, 8	☐ Folosește propoziții din 4 cuvinte pentru a comunica ☐ Folosește timpul trecut în propoziții ☐ Povestește o întâmplare sau un eveniment ☐ Îngrijitorii înțeleg toată comunicarea copilului 7, 8
☐ Înțelege o prepoziție (alta decât „în”), cum ar fi „sub” sau „deasupra” 7, 8	☐ Înțelege comenzi din două sarcini („ <i>mergi la bucătărie și adu o farfurie</i> ”, „ <i>mergi în odaia ta și adu mingea</i> ”) 7, 8

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul limbajului expresiv și receptiv.

1. Ajutați copilul să comunice, observați cum folosește sunetele, expresiile faciale, gesturile și cuvintele.
2. Observați-i interesele, ce vrea să arate și să spună, cuvintele pe care le folosește și felul în care construiește propoziții.

Continuare pe pagina următoare

COLOANA 11	COLOANA 12
30-35 LUNI	36-42 LUNI
☐ Folosește propoziții din 3 cuvinte pentru a comunica ☐ Folosește pronume (eu, mie, tu) ☐ Îngrijitorii înțeleg cea mai mare parte a comunicării copilului 7, 8	☐ Folosește propoziții din 4 cuvinte pentru a comunica ☐ Folosește timpul trecut în propoziții ☐ Povestește o întâmplare sau un eveniment ☐ Îngrijitorii înțeleg toată comunicarea copilului 7, 8
☐ Înțelege o prepoziție (altă decât „în”), cum ar fi „sub” sau „deasupra” 7, 8	☐ Înțelege comenzi din două sarcini („ <i>mergi la bucătărie și adu o farfurie</i> ”, „ <i>mergi în odaia ta și adu mingea</i> ”) 7, 8

Recomandări

3. Ajutați copilul să învețe mai multe cuvinte. Purtați conversații lungi, spuneți-i povești, fredonați-i cântece, descrieți-i evenimente, cărți cu imagini sau albumele de familie.
4. Adresați întrebări simple, încurajați copilul să vă răspundă la întrebări.
5. Încurajați copilul să-și amintească o istorie sau un eveniment. Ascultați cum vorbește despre sine și despre alte persoane (folosește pronume) și despre lucrurile care au avut loc în trecut (folosește timpul trecut).

Motricitatea grosieră

COLOANA 1	COLOANA 2
1-2 LUNI	3-4 LUNI
☐ Ridică fața când stă culcat pe burtă ☐ Întoarce capul (fiind culcat pe burtă) ☐ Mișcă brațele și picioarele în mod egal pe ambele părți	☐ Ține bine capul ridicat
10	10

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în dezvoltarea mișcărilor mari (motricității grosiere) ale copilului.

1. Ajutați-l să țină capul. Sprijiniți-i capul cu mâna dvs., țineți-l în poziție ridicat și purtați-l în brațe. Aceasta îi va întări mușchii gâtului și spatelui.
2. Atunci când nu doarme, puneți-l pe burtă pentru ca să își poată ridica capul și spatele.
3. Lăsați-l să își miște mâinile și picioarele liber.

Continuare pe pagina următoare

COLOANA 3	COLOANA 4	COLOANA 5
5-6 LUNI	7-8 LUNI	9-11 LUNI
☐ Ridică capul la 90° (fiind culcat pe burtă) ☐ Stă așezat cu sprijin ☐ Când este ținut ridicat în picioare, se împinge cu tălpile de suprafața de sprijin (mai degrabă decât și-ar îndoi picioarele) 11, 12	☐ Se rostogolește de pe burtă pe spate, de pe spate pe burtă 11, 12	☐ Stă așezat/ă fără sprijin 11, 12

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în dezvoltarea mișcărilor mari (motricității grosiere) ale copilului.

1. Ajutați-l să exerseze să stea așezat și să împingă cu picioarele.
2. Sprijiniți-i spatele dacă are nevoie atunci când stă așezat.
3. Arătați-i obiecte cu care să se joace, cărți pe care să le privească în timp ce stă așezat.

Continuare pe pagina următoare

1

2

COLOANA 3	COLOANA 4	COLOANA 5
5-6 LUNI	7-8 LUNI	9-11 LUNI
☐ Ridică capul la 90° (fiind culcat pe burtă) ☐ Stă așezat cu sprijin ☐ Când este ținut ridicat în picioare, se împinge cu tălpile de suprafața de sprijin (mai degrabă decât și-ar îndoi picioarele) 11, 12	☐ Se rostogolește de pe burtă pe spate, de pe spate pe burtă 11, 12	☐ Stă așezat/ă fără sprijin 11, 12

Recomandări

4. Lăsați copilul să se rostogolească în siguranță.
5. Lăsați-l să se împingă cu picioarele în poala dvs. sau pe mobilă în timp ce îl susțineți.

COLOANA 6

12-14 LUNI

- ☐ Se trage în sus pentru a se ridica în picioare, ținându-se de obiecte
- ☐ Stă singur/ă în picioare câteva clipe
- ☐ Face pași, ținându-se de obiecte

13

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în dezvoltarea mișcărilor mari (motricității grosiere) ale copilului.

1. Ajutați-l să exerseze ridicarea în picioare și statul în picioare în timp ce se ține de dvs. sau de un mobilier fixat sigur. Picioarele vor deveni mai puternice atunci când copilul face acest lucru.

COLOANA 7
15-17 LUNI
☐ Merge singur
14

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în dezvoltarea mișcărilor mari (motricității grosiere) ale copilului.

1. Ajutați-l să exerseze mersul cu încredere.
2. Nu îl forțați să meargă, copii au ritmul lor propriu.
3. Oferiți-i multe oportunități de a se ține de obiecte sau de persoane pe care le cunoaște atunci când stă în picioare. Va prefera distanțele mici, pentru a putea repede să se țină de ceva din nou.
4. Trebuie să exerseze pe suprafețe plate sigure. Asigurați-vă că nu se rănește și nu se sperie atunci când cade.

1-2

3

COLOANA 8

18-21 LUNI

☐ Lovește mingea sau
alte obiecte cu piciorul

15

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în dezvoltarea mișcărilor mari (motricității grosiere) ale copilului.

1. Oferiți copilului dvs. mai multe oportunități de exersare a abilităților motricității grosiere.
2. Plimbați-vă cât mai frecvent în natură, ajutați-l să câștige încredere.
3. Jocul cu mingea, activitățile de cățărare, alergare și săriturile îl vor ajuta pe copil să fie mai puternic.

Motricitatea fină

COLOANA 1	COLOANA 2
1-2 LUNI	3-4 LUNI
☐ Ține pumnișorii desfăcuți perioade scurte de timp 17	☐ Aduce ambele mâini în față (la linia mediană) 17

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în utilizarea mâinilor și degetelor pentru dezvoltarea mișcărilor mici (motricității fine) ale copilului.

1. Lăsați-l să își miște mâinile și degetele liber.
2. Arătați-i obiecte colorate astfel încât să fie interesat să le privească, să le apuce și să le cerceteze.

1-2

COLOANA 3

5-6 LUNI

- ☐ Ține pumnișorii desfăcuți majoritatea timpului
- ☐ Întinde mâinile spre obiecte
- ☐ Ține, mânuiește jucării/obiecte (nu reflector)

18

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în utilizarea mâinilor și degetelor pentru dezvoltarea mișcărilor mici (motricității fine) ale copilului.

1. Ajutați copilul să ajungă la obiecte și să le manevreze.
2. Oferiți-i obiecte sigure și curate la care să poată ajunge și pe care să le manevreze.

COLOANA 4	COLOANA 5
7-8 LUNI	9-11 LUNI
☐ Transferă obiectele dintr-o mână în alta, folosind degetele și palma 19	☐ Ridică obiecte mici (cum ar fi bucăți de mâncare) apucând ca „în clește” (cu degetul mare și cel arătător) ajutat de alte degete 19

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în utilizarea mâinilor și degetelor pentru dezvoltarea mișcărilor mici (motricității fine) ale copilului.

1. Faceți activități pentru dezvoltarea abilității degetelor.
2. Oferiți-i cești, farfurii, linguri, lucruri pe care să le pună în cratițe și tigăi, recipiente inofensive cu capace pe care să le deschidă și să le închidă.
3. Oferiți-i alimente pe care le poate ține cu degetele și mânca, precum pâinea.
4. Pe măsură ce degetele se dezvoltă, oferiți-i bucățele mai mici pentru a le lua și mânca, precum legume fierte moi.

1-2

3

COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 12
12-14 LUNI	15-17 LUNI	36-42 LUNI
☐ Ridică obiectele mici, apucând „ca în clește” doar cu degetul mare și cel arătător 20-22	☐ Ține un creion sau un băț (în orice fel) și mâzgălește pe hârtie sau pe pământ/podea 20-22	☐ Ține cu degetele creionul sau bățul și desenează 20-22

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași în utilizarea mâinilor și degetelor pentru dezvoltarea mișcărilor mici (motricității fine) ale copilului.

1. Faceți activități pentru dezvoltarea abilității degetelor.
2. Oferiți-i cești, farfurii, linguri, lucruri pe care să le pună în cratițe și tigăi, recipiente inofensive cu capace pe care să le deschidă și să le închidă.
3. Oferiți-i alimente pe care le poate ține cu degetele și mânca, precum pâinea sau fructe moi.

Continuare pe pagina următoare

4

COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 12
12-14 LUNI	15-17 LUNI	36-42 LUNI
☐ Ridică obiectele mici, apucând „ca în clește” doar cu degetul mare și cel arătător 20-22	☐ Ține un creion sau un băț (în orice fel) și mâzgălește pe hârtie sau pe pământ/podea 20-22	☐ Ține cu degetele creionul sau bățul și desenează 20-22

Recomandări

4. Ajutați copilul să deseneze. Desenul este creativ și este primul pas spre a învăța să scrie.

Continuare pe pagina următoare

5-6

7

COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 12
12-14 LUNI	15-17 LUNI	36-42 LUNI
☐ Ridică obiectele mici, apucând „ca în clește” doar cu degetul mare și cel arătător 20-22	☐ Ține un creion sau un băț (în orice fel) și mâzgălește pe hârtie sau pe pământ/podea 20-22	☐ Ține cu degetele creionul sau bățul și desenează 20-22

Recomandări

5. Arătați-i cum desenați. Dați-i un obiect cu care să deseneze. Puteți folosi un băț pentru a desena pe nisip sau pe pământ, creioane colorate din ceară, creioane obișnuite (nu ascuțite). Oferiți-le și priviți cum copilul se antrenează să le țină în mână și să deseneze. Nu îl forțați să folosească o anumită mână. El trebuie să aleagă cum să țină în mână și cum să deseneze. După mai multă exersare, abilitatea degetelor se va îmbunătăți și copilul va deveni mai încrezut. Fiecare desen al copilului este un miracol!

6. Descrieți aceste desene. Desenatul poate fi un mod preferat de a petrece timpul pentru îngrijitori și copii.

7. Oferiți copilului oportunități de a folosi ustensile pentru mâncat.

Interacțiunea

COLOANA 1	COLOANA 2	COLOANA 3
1-2 LUNI	3-4 LUNI	5-6 LUNI
☐ Privește, urmărește fața ☐ Zâmbește îngrijitorului ca răspuns la intenția acestuia de a se juca cu copilul 24-26	☐ Menține contact vizual prelungit, semnificativ 24-26	☐ Manifestă dorința de a interacționa cu oamenii privindu-i, zâmbindu-le, atingându-i, emițând sunete ☐ Arată preferința și faptul că recunoaște îngrijitorii, atingându-i, zâmbindu-le, atingându-i, privindu-le fețele 24-26

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul interacțiunii/comunicării.

1. Creierul unui bebeluș se dezvoltă cel mai bine într-un mediu afectuos.
2. Ajutați-l să vă cunoască. Chiar și nou-născuții pot vedea, auzi și mirosi. Țineți-l la distanța pe care o aveți în timpul alăptării. Astfel vă va vedea mai clar.
3. Alinați-l atunci când este stresat. Aceasta îl ajută să învețe că poate avea încredere în dvs.

Continuare pe pagina următoare

COLOANA 1	COLOANA 2	COLOANA 3
1-2 LUNI	3-4 LUNI	5-6 LUNI
☐ Privește, urmărește fața ☐ Zâmbește îngrijitorului ca răspuns la intenția acestuia de a se juca cu copilul 24-26	☐ Menține contact vizual prelungit, semnificativ 24-26	☐ Manifestă dorința de a interacționa cu oamenii privindu-i, zâmbindu-le, atingându-i, emițând sunete ☐ Arată preferința și faptul că recunoaște îngrijitorii, atingându-i, zâmbindu-le, atingându-i, privindu-le fețele 24-26

Recomandări

4. Hrănirea, schimbarea scutecului, baia sunt momente bune pentru a vă îmbrățișa, a oferi afecțiune și a crea legături.

5. Priviți copilul în ochi și zâmbiți-i. Copiați-i expresiile faciale. Repetați sunetele pe care le face, cântați-i. Atingeți-l ușor.

Continuare pe pagina următoare

COLOANA 1	COLOANA 2	COLOANA 3
1-2 LUNI	3-4 LUNI	5-6 LUNI
☐ Privește, urmărește fața ☐ Zâmbește îngrijitorului ca răspuns la intenția acestuia de a se juca cu copilul 24-26	☐ Menține contact vizual prelungit, semnificativ 24-26	☐ Manifestă dorința de a interacționa cu oamenii privindu-i, zâmbindu-le, atingându-i, emițând sunete ☐ Arată preferința și faptul că recunoaște îngrijitorii, atingându-i, zâmbindu-le, atingându-i, privindu-le fețele 24-26

Recomandări

6. Copilul se atașează de îngrijitori și ar putea să nu dorească să se despartă de dvs. Ajutați-l să facă față separării.

7. Spuneți-i cu blândețe când veți pleca. Mereu lăsați-l cu persoane pe care le cunoaște astfel încât să se simtă în siguranță.

COLOANA 4	COLOANA 5	COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 8	COLOANA 9	COLOANA 12
7-8 LUNI	9-11 LUNI	12-14 LUNI	15-17 LUNI	18-21 LUNI	22-25 LUNI	36-42 LUNI
☐ Reacționează când îngrijitorul pleacă, se relaxează când acesta revine 27-28	☐ Arată într-un anumit mod faptul că înțelege că o persoană este străină (se poate îndepărta de străini demonstrând anxietate, prudență, timiditate, frică sau poate să-l privească îndelungat) 27-28	☐ Caută în mod spontan să împărtășească bucuria și interesul cu ceilalți (îmbrățișează îngrijitorul, îl sărută, inspectează împreună jucăria sau obiectul interesant) 27-28	☐ Imită comportamentele celorlalți (face din mână, mângălește, spală mâinile, aranjează hainele în imitație) 27-28	☐ Inițiază interacțiuni specifice cu oamenii 27-28		☐ Vorbește despre oamenii preferați/prietenii când nu sunt alături („Unde este bunicul?”) 27-28

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul interacțiunii/comunicării.

1. Creierul unui copil se dezvoltă cel mai bine într-un mediu afectuos.
2. Dragostea și timpul pe care i le oferiți, interesul dvs. față de ceea ce face îl va ajuta să se apropie de dvs. și să fie mai încrezut în relațiile sale.
3. Analizați-i interesele. Interesul dvs. față de curiozitatea copilului îl va încuraja. Un copil curios învață!
4. Imitați ceea ce face, sunetele, mimica și gesturile.
5. Demonstrați uimire atunci când vă răspunde. Faceți o față surprinsă, uimită, mulțumită.

Continuare pe pagina următoare

COLOANA 4	COLOANA 5	COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 8	COLOANA 9	COLOANA 12
7-8 LUNI	9-11 LUNI	12-14 LUNI	15-17 LUNI	18-21 LUNI	22-25 LUNI	36-42 LUNI
☐ Reacționează când îngrijitorul pleacă, se relaxează când acesta revine 27-28	☐ Arată într-un anumit mod faptul că înțelege că o persoană este străină (se poate îndepărta de străini demonstrând anxietate, prudență, timiditate, frică sau poate să-l privească îndelungat) 27-28	☐ Caută în mod spontan să împărtășească bucuria și interesul cu ceilalți (îmbrățișează îngrijitorul, îl sărută, inspectează împreună jucăria sau obiectul interesant) 27-28	☐ Imită comportamentele celorlalți (face din mână, mângălește, spală mâinile, aranjează hainele în imitație) 27-28	☐ Inițiază interacțiuni specifice cu oamenii 27-28		☐ Vorbește despre oamenii preferați/ prietenii când nu sunt alături („Unde este bunicul?”) 27-28

Recomandări

6. Alinați copilul atunci când este stresat. Aceasta îl ajută să învețe că poate avea încredere în dvs.
7. Hrănirea, schimbarea scutecului, baia sunt momente bune pentru a vă îmbrățișa, a oferi afecțiune și a crea legături.
8. Permiteți altor membri ai familiei să îngrijească și să se joace cu copilul.
9. Lăsați-l cu persoane pe care le cunoaște astfel încât să se simtă în siguranță.
10. Copilul se atașează de îngrijitori și ar putea să nu dorească să se despartă de dvs. Ajutați-l să facă față separării.
11. Nu îl forțați dacă se simte incomod cu străinii.
12. Vorbiți-i despre ceilalți îngrijitori și despre persoanele preferate chiar și atunci când nu sunt cu dvs.

Jocul

1-2

3-4

COLOANA 1	COLOANA 2	COLOANA 3
1-2 LUNI	3-4 LUNI	5-6 LUNI
☐ Se implică atunci când este abordat jucăuș de către îngrijitori (mișcă membrele) 30	☐ Emite sunete ca răspuns la joc 30	☐ Apucă jucăriile/obiectele cu interes (nu reflector) ☐ Aduce jucăriile/obiectele la gură ☐ Își examinează propriile mâini 30

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul jocului.

1. Analizați-i interesele. Interesul dvs. față de curiozitatea copilului îl va încuraja. Un copil curios învață!
2. Imitați ceea ce face, sunetele, mimica și gesturile.
3. Permiteți altor membri ai familiei să îngrijească și să se joace cu copilul.
4. Arătați-i obiecte colorate, interesante pe care să le privească.
5. Dacă nu urmărește obiectul, verificați vederea la un medic, preferabil un pediatru sau oftalmolog.

COLOANA 4	COLOANA 5	COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 8	COLOANA 9	COLOANA 12
7-8 LUNI	9-11 LUNI	12-14 LUNI	15-17 LUNI	18-21 LUNI	22-25 LUNI	36-42 LUNI
☐ Răspunde la jocuri interactive precum „Cucu-bau” ☐ Aruncă, lovește jucăriile/obiectele ☐ Scutură jucăriile/obiectele în joc 31-34	☐ Caută jucăriile/obiectele care dispar ☐ Inspectează jucăriile/obiectele cu curiozitate, se uită la unele detalii ☐ Imită gesturi în timpul jocului (bate din palme, face grimase) 31-34	☐ Inițiază jocul „Cucu-bau” ☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Se prinde într-un joc imaginar simplu, cum ar fi hrănirea cuiva sau a păpușii, conducerea mașinilor, călărirea animalelor 31-34	☐ Îi implică pe alții în joc 31-34	☐ Are un joc de simulare mai complex care implică două sau mai multe idei, cum ar fi gătitul unei mese și hrănirea unei păpușii, conducerea mașinii și alimentarea cu benzină (singur sau cu alții) 31-34

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul jocului.

1. Copiii învață prin joc. Implicați-vă în jocuri de imitație, cum ar fi să bateți din palme, să râdeți.
2. Jucați-vă de-a v-ați ascunselea, căutați obiecte ascunse sub păturică. Acest joc îl învață că nu dispăreți pentru totdeauna atunci când nu vă poate vedea.
3. Alegeți jocuri în care se joacă pe rând, cum ar fi de-a v-ați ascunselea.

Continuare pe pagina următoare

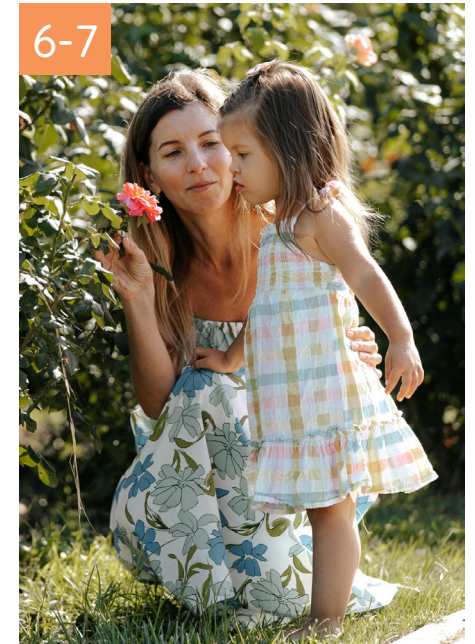
COLOANA 4	COLOANA 5	COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 8	COLOANA 9	COLOANA 12
7-8 LUNI	9-11 LUNI	12-14 LUNI	15-17 LUNI	18-21 LUNI	22-25 LUNI	36-42 LUNI
☐ Răspunde la jocuri interactive precum „Cucu-bau” ☐ Aruncă, lovește jucăriile/obiectele ☐ Scutură jucăriile/obiectele în joc 31-34	☐ Caută jucăriile/obiectele care dispar ☐ Inspectează jucăriile/obiectele cu curiozitate, se uită la unele detalii ☐ Imită gesturi în timpul jocului (bate din palme, face grimase) 31-34	☐ Inițiază jocul „Cucu-bau” ☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Se prinde într-un joc imaginar simplu, cum ar fi hrănirea cuiva sau a păpușii, conducerea mașinilor, călărirea animalelor 31-34	☐ Îi implică pe alții în joc 31-34	☐ Are un joc de simulare mai complex care implică două sau mai multe idei, cum ar fi gătitul unei mese și hrănirea unei păpușii; conducerea mașinii și alimentarea cu benzină (singur sau cu alții) 31-34

Recomandări

4. Învățați poezii și cântece.

5. Oferiți copilului posibilitatea de a se juca cu alți copii și de a se juca în jocuri de rol și imaginative (de ex.: de-a gătitul, hrănirea păpușilor; de-a condusul, parcare mașinilor).

Continuare pe pagina următoare

COLOANA 4	COLOANA 5	COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 8	COLOANA 9	COLOANA 12
7-8 LUNI	9-11 LUNI	12-14 LUNI	15-17 LUNI	18-21 LUNI	22-25 LUNI	36-42 LUNI
☐ Răspunde la jocuri interactive precum „Cucu-bau” ☐ Aruncă, lovește jucăriile/obiectele ☐ Scutură jucăriile/obiectele în joc 31-34	☐ Caută jucăriile/obiectele care dispar ☐ Inspectează jucăriile/obiectele cu curiozitate, se uită la unele detalii ☐ Imită gesturi în timpul jocului (bate din palme, face grimase) 31-34	☐ Inițiază jocul „Cucu-bau” ☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Se prinde într-un joc imaginar simplu, cum ar fi hrănirea cuiva sau a păpușii, conducerea mașinilor, călărirea animalelor 31-34	☐ Îi implică pe alții în joc 31-34	☐ Are un joc de simulare mai complex care implică două sau mai multe idei, cum ar fi gătitul unei mese și hrănirea unei păpușii; conducerea mașinii și alimentarea cu benzină (singur sau cu alții) 31-34

Recomandări

6. Găsiți oportunități de a vă juca afară și de a învăța de la natură.

7. În sânul naturii și sub îndrumarea dvs., copilul va învăța împreună cu dvs.!

Continuare pe pagina următoare

COLOANA 4	COLOANA 5	COLOANA 6	COLOANA 7	COLOANA 8	COLOANA 9	COLOANA 12
7-8 LUNI	9-11 LUNI	12-14 LUNI	15-17 LUNI	18-21 LUNI	22-25 LUNI	36-42 LUNI
☐ Răspunde la jocuri interactive precum „Cucu-bau” ☐ Aruncă, lovește jucăriile/obiectele ☐ Scutură jucăriile/obiectele în joc 31-34	☐ Caută jucăriile/obiectele care dispar ☐ Inspectează jucăriile/obiectele cu curiozitate, se uită la unele detalii ☐ Imită gesturi în timpul jocului (bate din palme, face grimase) 31-34	☐ Inițiază jocul „Cucu-bau” ☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Inspectează modul în care funcționează jucăriile/obiectele (cum se rotesc roțile, se mișcă păpușa, sună clopoțelul, se aprind luminile) 31-34	☐ Se prinde într-un joc imaginar simplu, cum ar fi hrănirea cuiva sau a păpușii, conducerea mașinilor, călărirea animalelor 31-34	☐ Îi implică pe alții în joc 31-34	☐ Are un joc de simulare mai complex care implică două sau mai multe idei, cum ar fi gătitul unei mese și hrănirea unei păpușii; conducerea mașinii și alimentarea cu benzină (singur sau cu alții) 31-34

Recomandări

8. Copiii devin tăcuți și pasivi atunci când privesc ecranul (televizor, calculator, tabletă sau telefon mobil). Vizionarea unui ecran nu oferă copiilor oportunități de explorare și interacționare în timp ce învață. **Timpul petrecut în fața ecranului duce la întârziere în dezvoltarea copilului!** Pentru copii cu vârsta sub trei ani este necesar să se evite toate ecranele. Pentru copii cu vârsta peste trei ani, limitați timpul petrecut în fața ecranului la vizionarea programelor educaționale împreună cu dvs. și apoi discutați despre acestea.

9. Limitați și timpul pe care dvs. îl petreceți în fața ecranului! Copiii au nevoie de adulți care sunt preocupați de ei, nu de telefoane!

Deprinderi de autoîngrijire

COLOANA 6**12-14 LUNI**

- ☐ Folosește degetele pentru a mânca (știe cum arată hrana și mănâncă singur) **36**

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul auto-ajutorării.

1. Ajutați copilul să învețe să facă lucrurile singur!
2. În jurul vârstei de 6 luni oferiți-i bucățele sigure de mâncare astfel încât să își poată folosi degetele pentru a mânca.
3. Atunci când este gata să țină ceva în mâini, oferiți-i ustensile precum linguri și furculițe sigure.
4. Ajutați copilul să bea din ceașcă.

1-2

3

COLOANA 9	COLOANA 10	COLOANA 11
22-25 LUNI	26-29 LUNI	30-35 LUNI
☐ Folosește o singură ustensilă pentru a mânca ☐ Bea din ceașcă 37		☐ Scoate o haină de pe sine ☐ Se spală pe mâini cu ajutorul unei persoane 37

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul auto-ajutorării.

1. Ajutați copilul să învețe să facă lucrurile singur!
2. Atunci când este gata să țină ceva în mâini, oferiți-i ustensile precum linguri și furculițe sigure.
3. Ajutați copilul să bea din ceașcă.

COLOANA 12

36-42 LUNI

- ☐ Merge la toaletă în timpul zilei
- ☐ Se spală pe dinți cu ajutorul unei persoane

38

Recomandări

Aș dori să vă împărtășesc câteva idei despre cum dvs. și familia dvs. puteți sprijini următorii pași de dezvoltare a copilului dvs. în domeniul auto-ajutorării.

1. Ajutați copilul să învețe să facă lucrurile singur!
2. Permiteți-i să vă ajute să-i scoateți hainele. Arătați-i cum să își scoată ciorapii și încălțăminte.
3. Permiteți-i să vă ajute să îl spălați pe mâini, să facă baie și să se spele pe dinți.

